

Nr 20.

Ankom till riksdagens kansli den 17 oktober 1939 kl. 3 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition rörande höjning av vissa ersättningar enligt förordningen den 11 juni 1918 (nr 375) angående en särskild för fiskare avsedd försäkring mot skada till följd av olycksfall.

Genom en den 29 september 1939 dagtecknad, till andra särskilda utskottet hänvisad proposition, nr 38, har Kungl. Maj:t under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden föreslagit riksdagen medgiva,

dels att till ersättning, som på grund av försäkring enligt bestämmelserna i förordningen den 11 juni 1918 (nr 375) angående en särskild för fiskare avsedd försäkring mot skada till följd av olycksfall utgår såsom sjukpenning, livränta eller begravningshjälp, skall, där olycksfall, som avses i 3 § av förordningen, förorsakats av krigsåtgärd, av statsmedel få utgivas ett tillägg motsvarande 50 procent av ersättningen,

dels ock att kostnaden för sådan tilläggsersättning skall bestridas från det under femte huvudtiteln upptagna förslagsanslaget till *Bidrag till fiskares försäkring*.

Beträffande de skäl, som ligga till grund för ifrågavarande förslag, får utskottet, i den mån redogörelse därför icke lämnas här nedan, hänvisa till propositionen.

Enligt § 1 *förordningen* den 11 juni 1918 (nr 375) *angående en särskild för fiskare avsedd försäkring mot skada till följd av olycksfall* med de ändringar, som däri vidtagits genom *förordningar* den 31 mars 1922 (nr 131), den 18 juni 1926 (nr 216) och den 5 maj 1939 (nr 143), äger envar svensk undersåte, som har sitt hemvist i Sverige och idkar fiske (omfattar jämväl fångst av säl) såsom yrke eller eljest för sin utkomst, att genom försäkring i riksförsäkringsanstalten bereda sig ersättning i huvudsak enligt bestämmelserna i lagen den 17 juni 1916 om försäkring för olycksfall i arbete.

Ersättning enligt fiskarförsäkringsförordningen utgår jämlikt § 3 för skada till följd av olycksfall, som härflyter från utövningen av fiskeyrket eller som uppstår vid försök att rädda människoliv ur sjönöd eller vid användning av fiskebåt, utan att fiske därvid bedrivs (olycksfall i arbete). Ersättning utgår dock ej för skada, som drabbat den försäkrade vid användning av utländsk båt eller utländskt fartyg.

Beträffande de ersättningar, som skola utgå enligt förordningen, gälla i huvudsak följande bestämmelser.

Har fiskare skadats till följd av olycksfall i arbete, skall — om olycksfallet medfört sjukdom, som förorsakat förlust eller nedsättning av arbetsförmågan — såsom ersättning utgivas till honom:

a) från och med dagen för olycksfallet och så länge sjukdomen varar erforderlig läkarvård jämte läkemedel och andra till arbetsförmågans höjande eller eljest till lindrande av menliga följder av olycksfallet nödiga särskilda hjälpmedel, såsom kryckor, enklare konstgjorda lemmar, glasögon och dylikt; samt

b) under förutsättning att sjukdomen varat mer än tre dagar efter dagen för olycksfallet och att arbetsförmågan nedsatts med minst en fjärdedel, från och med dagen efter olycksfallet och så länge sjukdomen varar sjukpenning för varje dag, utgörande vid förlust av arbetsförmågan ett belopp, bestämt i förhållande till den skadades antagna årliga arbetsförtjänst på sätt i det följande anges (hel sjukpenning), och vid nedsättning av arbetsförmågan det lägre belopp, som svarar mot nedsättningen.

Den årliga arbetsförtjänsten skall i fråga om fiskarförsäkringen efter försäkringssökandens eget val bestämmas till antingen 1,200, 900 eller 600 kronor (§ 2). Tre olika klasser finnas sålunda, av riks försäkringsanstalten benämnda klasserna A, B och C. Beloppet av hel sjukpenning utgör i klass A 2 kronor 20 öre, i klass B 1 krona 65 öre och i klass C 1 krona 10 öre.

Har olycksfallet, efter upphörande av därav förorsakad sjukdom, medfört under längre eller kortare tid bestående förlust eller nedsättning av arbetsförmågan, skall den skadade erhålla — förutom sådan behandling, som kan erfordras för höjande av arbetsförmågan — livränta under tiden å ett årligt belopp, motsvarande vid förlust av arbetsförmågan två tredjedelar av den skadades antagna årliga arbetsförtjänst (i någon av förut angivna tre klasser) och vid nedsättning av arbetsförmågan det lägre belopp, som svarar mot nedsättningen, med tillägg av belopp, svarande mot den sannolika årliga kostnaden för förnyelse av sådana särskilda hjälpmedel, som förut omnämnts. Vid förlust av arbetsförmågan må dock livräntan, när den skadades tillstånd kräver särskild vård, med hänsyn härtill bestämmas till högre belopp än nyss nämnts, men likväl ej överstigande beloppet av den årliga arbetsförtjänsten. Att märka är, att livränta överhuvud icke utgår, där ej arbetsförmågan blivit nedsatt med minst en tiondel.

På ansökan av den skadade äger försäkringsrådet, när synnerliga skäl därtill äro för handen, besluta, att i stället för livränta eller del därav ett kapital för en gång skall utgivas till den skadade, till belopp motsvarande högst livräntans eller livräntedelens kapitalvärde enligt gällande beräkningsgrunder.

Om olycksfallet medfört fiskarens död, skall i ersättning utgivas dels begravningshjälp med en tiondel av den avlidnes årliga arbetsförtjänst, dock minst 100 kronor, dels ock vissa livräntor till efterlevande nämligen:

1) till änka eller änking, när äktenskapet slutits före olycksfallet, en livränta från dödsfallet, så länge livräntetagaren lever ogift, å ett årligt belopp motsvarande en fjärdedel av den avlidnes årliga arbetsförtjänst;

2) till varje den avlidnes barn som ej fyllt sexton år, evad det fötts inom eller utom äktenskapet, eller adoptivbarn under nämnda ålder, som adopterats före olycksfallet, en livränta från dödsfallet till dess barnet uppnått samma ålder å ett årligt belopp motsvarande en sjättedel av arbetsförtjänsten; samt

3) till den avlidnes fader eller moder, adoptivfader eller adoptivmoder eller, om båda föräldrarna eller adoptivföräldrarna leva, till båda gemensamt, därest de för sitt uppehälle varit av den avlidnes arbete väsentligen beroende, en livränta å ett årligt belopp motsvarande värdet av det underhåll de av den avlidne åtnjutit, dock högst en fjärdedel av den avlidnes arbetsförtjänst.

Där livräntor till efterlevande enligt nu angivna grunder skulle, för år räknat, tillsammans överstiga två tredjedelar av den avlidnes årliga arbetsförtjänst, skola de, så länge anledningen härtill fortfar, nedsättas till sammanlagt detta belopp. Härvid skall iakttagas, att livräntor till efterlevande make och barn eller adoptivbarn skola utgå före livränta till föräldrar eller adoptivföräldrar samt att förstnämnda livräntor skola i den mån så erfordras nedsättas i förhållande till vad som belöper på varje livräntetagare.

Livränta till änking skall ej utgå, med mindre han för sitt uppehälle varit beroende av den avlidnas arbete, och må ej åtnjutas av änking, som väsentligen åsidosatt den honom gentemot hustrun åliggande försörjningsplikt eller väsentligen åsidosätter sin försörjningsplikt mot makarnas barn eller adoptivbarn. Skall på grund av försumlighet, som nu sagts, livränta till änking ej utgå, må försäkringsrådet besluta, att livräntan i stället skall utgå till den avlidnas barn eller adoptivbarn, som ej fyllt sexton år.

Försäkring enligt fiskarförsäkringsförordningen meddelas i allmänhet för en tid av ett år. Den årliga försäkringspremien för försäkring för olycksfall i arbete utgör i klass A 10 kronor, i klass B 8 kronor samt i klass C 6 kronor (§ 4). Vid fastställandet av denna premie beräknades, att de avgifter, som de försäkrade hade att erlægga, skulle täcka ungefär hälften av kostnaderna för försäkringen. I den mån premierna äro otillräckliga för bestridandet av försäkringskostnaderna, fylles bristen av statsmedel (§ 5).

Fiskare, som tecknat försäkring för olycksfall i arbete, kan (§ 6) erhålla tilläggförsäkring för olycksfall utom arbetet. Till sådan försäkring utgår icke statsbidrag, utan de försäkrade hava att själva bära hela kostnaden.

Ersättning enligt fiskarförsäkringsförordningen utgår ej i den mån motsvarande ersättning i anledning av olycksfallet utgives enligt lagen om försäkring för olycksfall i arbete eller förordningen om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring (§ 10).

Sedan i fiskarförsäkringsförordningens 10 första paragrafer angivits de speciella för nu ifrågakvarande slags försäkring gällande bestämmelserna,

föreskrives i § 11, att i övrigt i avseende å denna försäkring bestämmelserna i lagen om försäkring för olycksfall i arbete i tillämpliga delar skola — med visst undantag i fråga om lagens 25 § — lända till efterrättelse.

Antalet försäkrade fiskare utgjorde den 31 december 1938 8,125.

Av nedanstående sammanställning framgår, huru de försäkrade fördelade sig på de olika klasserna samt i vad mån försäkring för olycksfall utom arbetet tecknats:

klass A	7,935,	dä	räv	med	försäkring	utom	arbetet	7,797
» B	90,	»	»	»	»	»	»	78
» C	100,	»	»	»	»	»	»	86
								8,125, dä
								räv
								med
								försäkring
								utom
								arbetet
								7,961

Sedan Kungl. Maj:t den 15 september 1939 uppdragit åt *riksförsäkringsanstalten* att upprätta och till Kungl. Maj:t inkomma med förslag rörande procentuellt tillägg vid olycksfall, förorsakade av krigsåtgärder, till förmåner, som utgå på grund av försäkring jämlikt fiskarförsäkringsförordningen, har riksförsäkringsanstalten den 18 i samma månad inkommit med den begärda utredningen.

Efter en redogörelse för vissa gällande bestämmelser i ämnet samt ett återgivande av de i det föregående omnämnda statistiska uppgifterna har riksförsäkringsanstalten anfört:

För ett betydande antal fiskare föranleda de nu rådande krigsförhållandena otvivelaktigt en väsentlig ökning av den risk, för vilken de äro utsatta under utövandet av sitt yrke. Riksförsäkringsanstalten har också förspott, att fiskare i många fall äro obenägna att taga den ökade risken, för såvitt icke de och deras efterlevande beredas större ekonomiskt skydd vid inträffat olycksfall än som möjliggöres genom fiskarförsäkringen enligt gällande bestämmelser. Anstalten finner det med hänsyn härtill önskvärt, att genom statens försorg åtgärder vidtagas i syfte att åstadkomma höjning av de enligt fiskarförsäkringsförordningen utgående ersättningarna vid sådana olycksfall, varom nu är fråga.

Beträffande det lämpligaste sättet att åstadkomma en förhöjning vid olycksfall till följd av krigsåtgärd av ersättningsbelopp enligt fiskarförsäkringsförordningen har riksförsäkringsanstalten yttrat:

En höjning torde kunna ske antingen därigenom, att de försäkrade av statsmedel tillförsäkras en tilläggsersättning å ersättningsbeloppen enligt fiskarförsäkringsförordningen eller ock genom möjliggörandet av tecknandet av tilläggsförsäkring, varvid det väl låge närmast till hands att tänka sig, att, sedan de försäkrade fått erlägga en mot en del av risken svarande tilläggspremie för denna försäkring, staten skulle stå för de återstående kostnaderna. Med beaktande av den betydelse upprätthållandet av fiskerinäringen även under nu rådande läge har för landet ävensom de tryckta ekonomiska förhållanden, varunder fiskarbefolkningen i allmänhet lever, vill riksförsäkringsanstalten för sin del förorda, att staten åtager sig att ensam bära kostnaderna för tilläggsersättningen.

Tilläggsersättningen torde böra avse dels sjukpenning, dels livränta till den försäkrade, dels begravningshjälp och dels livräntor till efterlevande.

Givet är dock, att å livräntetillägg, som avses i 6 § lagen om försäkring för olycksfall i arbete, s. k. protestillägg, någon förhöjning icke skall utgå.

Beträffande storleken av tilläggsersättningen synes det riksförsäkringsanstalten skäligt, att denna bestämmas till 50 procent av de enligt fiskarförsäkringsförordningen utgående ersättningsbeloppen. Ifråga om kostnaderna för tilläggsersättningen anser sig riksförsäkringsanstalten emellertid icke nu kunna göra några beräkningar.

Riksförsäkringsanstalten har ytterligare anmärkt, att anstalten i skrivelse till Kungl. Maj:t den 18 september 1939 rörande viss lagstiftning angående olycksfall under krigstid förordat, att i lagen om försäkring för olycksfall i arbete måtte intagas ett stadgande av innebörd att ersättning på grund av försäkring enligt lagen ej skall utgå för skada, som förorsakas av krigsåtgärd under krig, vari Sverige är indraget. På grund av § 11 fiskarförsäkringsförordningen komme en dylik föreskrift att bliva tillämplig även i fråga om försäkring enligt denna förordning.

Föredragande *departementschefen*, statsrådet Forslund, har anfört följande:

»De krigsåtgärder, som vidtagas av de krigförande makterna, hava medfört, att risken för svenska fiskare att under utövning av sitt yrke råka ut för olycksfall i arbete blivit väsentligt större än under fredstid. Riksförsäkringsanstalten har omnämnt, att det kommit till anstaltens kännedom, att fiskare i många fall äro obenägna att taga den sålunda ökade risken, därest icke de själva och deras anhöriga beredas större ekonomiskt skydd vid inträffat olycksfall än det, som tillförsäkras dem enligt fiskarförsäkringsförordningens nuvarande bestämmelser.

Då det ur olika synpunkter måste anses vara ett statsintresse av vikt, att fiskerinäringen under nuvarande förhållanden bedrives utan andra inskränkningar än dem, som äro alldeles nödtvungna, synas åtgärder böra vidtagas av den innebörd, riksförsäkringsanstalten föreslagit. Fiskare, som tagit försäkring enligt 1918 års fiskarförsäkringsförordning mot skada till följd av olycksfall i arbete, bör — utan inbetalning av förhöjda premier — garanteras höjning av de viktigaste ersättningsbelopp, som enligt försäkringen skola utgå, nämligen sjukpenning och livränta, med undantag för s. k. protestillägg, till den försäkrade själv samt begravningshjälp och livräntor till hans efterlevande. I enlighet med riksförsäkringsanstaltens förslag synes lämpligt, att tilläggsersättningen bestämmas till 50 procent av de enligt förordningen utgående ersättningsbeloppen. De i det föregående återgivna statistiska uppgifterna utvisa, att så gott som alla nu gällande försäkringar tagits i den högsta klassen (klass A).

Kostnaderna för statsverket för nu ifrågavarande tilläggsersättning låta sig av naturliga skäl icke beräkna. I den mån kostnader uppstå, torde de få bestridas från det under femte huvudtiteln upptagna förslagsanslaget å 90,000 kronor till bidrag till fiskares försäkring.

En förutsättning för att tilläggsersättning skall få ifrågakomma bör givetvis vara, att skadan icke förorsakats av krigsåtgärd under krig, vari vårt eget land är indraget.

Bestämmelserna om tilläggsersättning synas böra träda i tillämpning, så snart, efter riksdagens beslut, kungörelse i ämnet blivit utfärdad.»

Utskottet.

Utkottet har icke funnit anledning till erinran mot de av Kungl. Maj:t framställda förslagen och får alltså hemställa,

att riksdagen måtte medgiva,

dels att till ersättning, som på grund av försäkring enligt bestämmelserna i förordningen den 11 juni 1918 (nr 375) angående en särskild för fiskare avsedd försäkring mot skada till följd av olycksfall utgår såsom sjukpenning, livränta eller begravningshjälp, skall, där olycksfall, som avses i 3 § av förordningen, förorsakats av krigsätgård, av statsmedel få utgivas ett tillägg motsvarande 50 procent av ersättningen,

dels ock att kostnaden för sådan tilläggsersättning skall bestridas från det under femte huvudtiteln upptagna förslagsanslaget till *Bidrag till fiskares försäkring*.

Stockholm den 17 oktober 1939.

På andra särskilda utskottets vägnar:

S. LINNÉR.

Vid ärendets behandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Linnér, Norman, Sederholm, Branting, Karl Johan Olsson, Olof Carlsson, Ewerlöf, Eskhult, John Gustavson, Sten* och *Herman Ericsson*;

från andra kammaren: herrar *Lindqvist, Olsson* i Mellerud, *Ryberg, Molander, Lindberg* i Stockholm, *Hermansson* i Norrköping, *Hagberg* i Malmö, *Hammarlund, Persson* i Vinberg, *Ericsson* i Kinna och *Aqvist*.
